

29 oktober 2013

Zeer geachte mevrouw de staatssecretaris, geachte mevrouw Dijkma,

Op basis van een rapport van Wageningen UR Livestock Research werd een voorstel tot een positieflijst voor het houden van zoogdieren geformuleerd. Concreet betekent dit dat enkel zoogdiersoorten die op deze lijst voorkomen vrij (of onder voorwaarden) door particulieren gehouden mogen worden. Met bezorgdheid volgen we dit Nederlandse beleid inzake het houden van huisdieren. Dat welzijn van onze huisdieren verbeterd kan worden staat buiten kijf, en dit voor zowel de reguliere huisdieren als de meer exotische. De bezorgdheid wat betreft het welzijn van gezelschapsdieren is dus weliswaar terecht, de voorgestelde aanpak is dat volgens ons echter niet. We zullen dit in deze brief argumenteren. Naast argumenten die de gebruikte methodiek ter discussie stellen, ronden we af met een positief alternatief. Door de hele tekst zullen hond en kat als norm dienen. De houdbaarheid van deze soorten is immers (hopelijk) boven elke twijfel verheven.

1) Wetenschappelijke onderbouwing van het nut van positieflijsten ter verbetering van dierenwelzijn

Dierenwelzijn problemen komen voor in alle sectoren van de dierhouderij. De grootste problemen gerelateerd aan foutief management betreffen helaas soorten die sowieso op een positieflijst zouden verschijnen (vb gedragsproblemen bij honden, voedingsproblemen bij konijnen). Er is geen enkele wetenschappelijke (peer reviewed, opgenomen in Web of Science (WOS)) publicatie die aantoont dat dierenwelzijn bevordert wordt door invoering van positieflijsten. Het politieke instrument van de positieflijst mist dus de geclaimde wetenschappelijke verantwoording.

2) Korte review van het Wageningen UR Livestock Research rapport

De studie is zeker een goede oefening en levert interessante resultaten op. Het is niet onze bedoeling de expertise van de opstellers in vraag te stellen (hoewel die voor deze materie ook niet onderbouwd wordt door WOS artikels). Na lezing van het rapport zijn de belangrijkste bevindingen:

2.1) Een experimentele opzet impliceert het inbouwen van toetsstenen, positieve controles. Voor dit rapport lijkt de evidente keuze hiervoor hond en kat. Hond en kat werden echter niet in de beoordeling opgenomen omdat het houden van deze dieren (terecht) vanzelfsprekend wordt beschouwd. Als hond en kat inderdaad “optimale gezelschapsdieren” zijn, vanzelfsprekend houdbaar, betekent dit de facto dat, als een systeem met criteria wordt opgesteld, hond en kat in dit systeem steeds zeer hoog voor houdbaarheid zouden moeten scoren. Is dit niet het geval, is het gebruikte systeem mogelijk theoretisch interessant maar per definitie maatschappelijk niet relevant. Om de maatschappelijke relevantie van het rapport te toetsen, zouden de criteria eerst toegepast moeten worden op hond en kat. Zo niet, dan mogen

de conclusies van de studie niet verwoord worden zoals gebeurd is in het opstellen van een positieflijst.

2.2) de volledige studie is gebaseerd op per definitie subjectieve “expert opinions”. Hierbij kunnen de volgende bedenkingen geformuleerd worden. Een multidisciplinaire aanpak van dierenwelzijnproblematiek is toe te juichen (oa gedragsbiologen, dierenartsen). Het stellen van een diagnose van een dierziekte (inclusief die veroorzaakt worden door welzijnsproblemen) is echter voorbehouden aan dierenartsen. In Tabel 3 is melding van slechts 2 dierenartsen die optraden als expert. Wij beschouwen dit als een ondervertegenwoordiging van dierenartsen. Bovendien zijn in Nederland Europees erkende specialisten van ziekten van exotische dieren voorhanden. Indien deze experts niet opgenomen werden in dit rapport is dit een duidelijk gebrek van de studie. Uit tabel 5.11 (p. 17) blijkt overigens dat in verband met diergezondheid absurde vragen worden voorgelegd (behalve misschien 11.04 maar dit zou gestaafd moeten worden met gegevens, niet met subjectieve opinies). Bovendien zijn om één of andere reden de experts geanonimiseerd. Dit maakt een beoordeling van de geschiktheid van de experts onmogelijk. De gevraagde “schattingen” (Tabel 8) zijn weliswaar, alweer, interessant, maar niet meer dan preliminaire bevindingen, niet gebaseerd op gekwantificeerde gegevens.

2.3) wat betekenen resultaten als “De verschillen zijn echter niet heel groot en er valt niet een scheiding tussen risico- en niet-risico dieren aan te brengen.” (P. 41, 3.2.5).

2.4) Uit 3.3.3 (p. 48) leiden wij af dat de inbreng van de stakeholders verwaarloosbaar is geweest. Met het hierboven genoemde punt 2.1 gecombineerd kan de maatschappelijke relevantie van de studie verder in vraag gesteld worden.

2.5) Uit de bevraging van de 10 niet-geïnstreerde dieronderzoekers blijkt dat 4/10 geen enkele soort geschikt vindt (p. 50; 3.3.4). Hiermee kan ten eerste de grondhouding en dus de objectiviteit van de betrokken onderzoekers in twijfel worden getrokken. Dit zou inderdaad kunnen wijzen op een zeer sterke bias in de “onderzoeks”resultaten.

2.6) Het rapport dient rekening te houden met het Andibel arrest. Hierin staat (artikel 34): “In de eerste plaats moeten de opstelling van een dergelijke lijst en de latere wijzigingen daaraan berusten op criteria die objectief en niet discriminerend zijn.” Dit is de facto niet gebeurd (niet discriminerend: hond en kat worden aan een andere evaluatie (geen) onderworpen; objectief, zie hierboven: vrijwel geen inbreng van de stakeholders, voornamelijk gebaseerd op expert opinions).

In conclusie, het is zeer twijfelachtig of het rapport van Wageningen en de conclusies die hieraan verbonden worden in de vorm van de positieflijst in de wetenschappelijke literatuur terecht zouden kunnen. De wetenschappelijke onderbouwing, relevantie voor de maatschappelijke realiteit (toch een basisvereiste voor dit onderzoek) en de wetenschappelijke objectiviteit kunnen in vraag gesteld worden. Om elke zweem van politieke beïnvloeding op een wetenschappelijk rapport te ontcrachten, zouden wij u dan ook van harte aanbevelen dit rapport door 3 onafhankelijke, internationaal erkende experts grondig te laten beoordelen en politieke beslissingen pas op dergelijke rapporten te baseren indien ze de toets van (niet met

de onderzoekers geassocieerde) collega wetenschappers hebben doorstaan. Indien het argument voor het implementeren van de resultaten van deze studie de wetenschappelijke waarde is, moet het immers de toetssteen van de peer review kunnen doorstaan.

3) Misbruik van volksgezondheidsargumenten voor politieke doeleinden

Het is verontrustend dat op een arbitraire en onwetenschappelijke wijze geschermd wordt met het begrip “zoönose”. Er is geen enkele studie die aantoonst dat het risico op het oplopen van een infectie van een huisdier opweegt tegen het voordeel voor het welzijn van het houden van dieren voor de mens. Hoewel niet gebruikt in het rapport voor de uiteindelijke wegging, staat bijvoorbeeld bij kangoeroes de zoönose Ros River nog wel als argument vermeld in het uiteindelijke voorstel voor een positieflijst. Het is onontkoombaar dat samenleven met dieren het risico inhoudt op overdracht van micro-organismen. Het argument van zoönotische infecties zou echter moeten voorbehouden worden indien een duidelijk gedocumenteerd en relevant, onverantwoord risico zou bestaan (bijvoorbeeld potentieel met rabiës besmette wilde dieren). Indien van het principe uitgegaan wordt dat als een dier voor de mens potentieel gevaarlijke kiemen draagt, dit de facto niet geschikt is als gezelschapsdier, heeft dit verregaande implicaties (vb leptospirose, *Capnocytophaga canimorsus* infecties bij honden). Inderdaad, indien een gezelschapsdier geen enkel risico voor de gezondheid van de mens mag inhouden, moet het houden van huisdieren verboden worden. Dit is een principiële keuze die echter bezwaarlijk geargumenteed kan worden vanuit welzijn van de mens. Indien de redelijke keuze gemaakt zou worden voor het houden van gezelschapsdieren, met de daaraan gekoppelde gezondheidsrisico's voor de mens, wordt uitgegaan van een “aanvaardbaar risico”. Het zou zeer onwetenschappelijk zijn om de drempel van dit aanvaardbaar risico aan te passen naargelang de diersoort; dit zou consequent over alle diersoorten heen gehanteerd moeten worden, en niet selectief voor een groep dieren die bepaald wordt door politici. Opnieuw zou hiervoor het risico dat hond en kat stellen voor de volksgezondheid gehanteerd kunnen worden als norm.

4) Een alternatieve aanpak: bevorderen van welzijn van gezelschapsdieren

Indien het doel is werkelijk het dierenwelzijn van gezelschapsdieren te bevorderen, kan dit op een wetenschappelijk veel beter onderbouwde, en maatschappelijk relevante manier. Voorbeelden zijn het invoeren van diersoort specifieke minimumnormen voor het houden in gevangenschap (dit kunnen zowel vereisten zijn die gesteld worden aan accommodatie, voeding enz maar ook eisen gesteld aan de eigenaar vb certificering) en het bemoeilijken van het verwerven van in het wild gevangen dieren. Daarnaast zijn ook argumenten van volksgezondheid (in het geval van potentieel gevaarlijke dieren die niet te verantwoorden risico's stellen; als norm kunnen de risico's van het houden van “reguliere soorten” zoals honden, katten en paarden gehanteerd worden) en bescherming van de omgeving (invasieve exotische soorten) steekhoudende argumenten. Een dergelijk systeem heeft voordelen dat 1) het controleerbaar is (vb door middel van steekproeven) en 2) het welzijn van gezelschapsdieren de facto bevordert.

Wij hopen van harte dat deze brief zal wegen in de besluitvorming in verband met het opstellen van een positieflijst voor zoogdieren en verblijven,

Met de meeste hoogachting,

De Nederlandse en Belgische, Europees erkende dierenarts – specialisten wat betreft de geneeskunde van de bijzondere dieren (diplomates van de “European College of Zoological Medicine”),

Dr. Tom Hellebuyck (Universiteit Gent, Merelbeke, België)

Prof. Dr. Katleen Hermans (Universiteit Gent, Merelbeke, België)

Dr. Marja Kik (Utrecht Universiteit, Utrecht, Nederland)

Dr. Johannes T. Lumeij (Utrecht Universiteit, Utrecht, Nederland)

Prof. Dr. Didier Marlier (Université de Liège, België)

Prof. Dr. An Martel (Universiteit Gent, Merelbeke, België)

Prof. Dr. Frank Pasmans (Universiteit Gent, Merelbeke, België)

Dr. Nico Schoemaker (Utrecht Universiteit, Utrecht, Nederland)

Dr. Yvonne van Zeeland (Utrecht Universiteit, Utrecht, Nederland)

Drs. Frank Verstappen (Dierenkliniek Hoofdstraat, Driebergen, Nederland)

Dr. Ineke Westerhof (Utrecht Universiteit, Utrecht, Nederland)